

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 23 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Έχει παρατηρηθεί ότι οι πέρα από τα κοινά μέτρα δημιουργικοί άνθρωποι στον τομέα του πνεύματος έχουν σιδερένια αντοχή και μπορούν να εργάζονται σκληρά χωρίς να καταρρέουν από εξάντληση. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η παραγωγική τους ικανότητα, και ποσοτικά μόνο θεωρούμενη, ως όγκος καθημερινής εργασίας σχεδόν χειρωνακτικής, προκαλεί κατάπληξη. [...] Ανεξάρτητα από την ποιότητα, αυτή καθαυτή η ποσότητα της παραγωγής έχει κάτι το υπεράνθρωπο — ξεπερνά κατά πολύ τις κοινές ανθρώπινες δυνάμεις. [...] Οι οκνηροί και ανέμελοι είναι στην ιστορία του πνεύματος σπάνιοι· ο μεγάλος αριθμός αποτελείται από ακαταπόνητους δουλευτάδες.

[...]

Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού γεννιέται και συντηρείται, κατά κύριο λόγο, από την ψυχή του. Η φλογερή αγάπη προς το έργο του και η πίστη η αδιάσειστη στον προορισμό αυτού του έργου είναι οι μεγάλες πηγές της δύναμής του. Αυτές δεν τον αφήνουν (και στην περίπτωση ακόμη της κλονισμένης υγείας) να λυγίσει. Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του. Αυτή τον διατηρεί ακμαίο, νέο, δροσερό. Και επειδή την αγάπη και την πίστη τη βρίσκει μόνο εκείνος που με

ορισμένη πνευματική τοποθέτηση δίνει περιεχόμενο, πρόγραμμα, νόημα στη ζωή του, και δικαίωση του μόχθου του θεωρεί την εκτέλεση αυτού του προγράμματος (την «πλήρωση του νοήματος» της ζωής), η πνευματική τοποθέτηση είναι, σε τελευταίαν ανάλυση, το στοιχείο που τροφοδοτεί την αντοχή του δημιουργού (απέναντι στη φθορά που φέρνει ο κάματος, αλλά και απέναντι στους κλυδωνισμούς της ζωής, στο φυσικό και στον ηθικό «πόνο»). Ο κοινός άνθρωπος που δεν είναι κατά τον ίδιο τρόπο τοποθετημένος, εύκολα εξαντλείται και καταρρέει όταν χτυπηθεί από ένα ανεπάντεχο δεινό ή όταν η υπέρμετρη δουλειά αρχίσει να φθείρει την υγεία του. Ο πνευματικά τοποθετημένος δημιουργός δεν γκρεμίζεται εύκολα ούτε από τη νόσο, ούτε από τα γερατειά, ούτε από τις απογοητεύσεις και τα πένθη, τα ατυχήματα της ζωής, και όπως ο πολυάσχολος και προκομμένος άνθρωπος δεν «ευκαιρεί», καθώς λέμε, ν' αρρωστήσει, έτσι κι αυτός, με την προσήλωσή του στο νόημα που έχει δώσει στη ζωή του, δεν «ευκαιρεί» ούτε τον κόπο να αισθανθεί ούτε τη φθορά — και φτάνει στο τέρας του βίου σαν τον αθλητή που πέφτει επιτέλους για να αναπαυθεί στη χαρά της νίκης.

[...]

Κατά βάθος πρόκειται για την πανίσχυρη ψυχική αντοχή ενός εκλεκτού ανθρώπου που σύμφωνα με την πνευματική του τοποθέτηση ξέρει να δίνει στα γεγονότα μια δική του σημασία και να τα δαμάζει.

(Ε. Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, Β' έκδοση, Αθήνα 1980, σελ. 320, 321-322, 323)

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (70-90 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-80 λέξεις το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο: «**Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του**».

Μονάδες 10

B2. «**Η μεγάλη αντοχή [...] στη χαρά της νίκης**». Στη συγκεκριμένη παράγραφο να διερευνήσετε:

α. Ποιον τρόπο πειθούς επιστρατεύει ο συγγραφέας;
(Μονάδες 2)

β. Ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση. (Μονάδες 3)

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις πέντε κάτω λέξεις του κειμένου:

ακαταπόνητους, ανεπάντεχο, υπέρμετρο, προσήλωση, δαμάζει.

Μονάδες 5

B4. Να αναφέρετε πέντε παραδείγματα μεταφορικής χρήσης της γλώσσας από το κείμενο που σας έχει δοθεί.

Μονάδες 5

Γ. Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου σας πραγματοποιείται εκδήλωση για παιδιά που προέρχονται από περιοχή της χώρας η οποία έχει πρόσφατα πληγεί από φυσική καταστροφή. Εκεί έχετε κληθεί ως εκπρόσωπος του σχολείου σας να απευθύνετε σύντομη ομιλία. Τι θα αναφέρατε σχετικά με την ψυχική δύναμη που απαιτείται για να αντιμετωπίσουν τα παιδιά αυτά με αισιοδοξία το μέλλον τους; Με ποιους τρόπους, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε η Πολιτεία να συμβάλει στην ανακούφισή τους; Η ομιλία σας δεν πρέπει να ξεπερνά τα 10' (500-600 λέξεις).

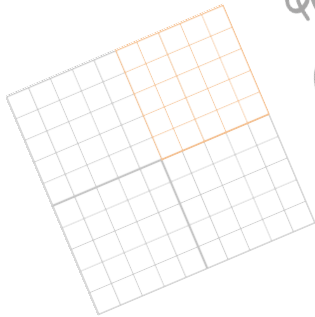
Μονάδες 50

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὁ φανατισμὸς εἶναι ἀπέραντη δύναμη μὲ διπλὸ πρόσωπο: εὐεργετικὴ καὶ καταλυτικὴ. Εἶναι δύσκολο νὰ τὸν ἀπορρίψει κανεὶς χωρὶς συζήτηση. Ἄν συμβαίνει συχνὰ νὰ τὸν καταριούμαστε, εἶναι γιὰτὶ γνωρίσαμε σχεδὸν μονάχα τὴν καταλυτικὴν τοῦ ἰκανότητα. Τὸν εὐεργετικὸν φανατισμὸν τὸν εἶδαμε σὰν κάτι διαφορετικόν: προσήλωσις σ' ἓνα χρέος ἢ σ' ἓνα ὑψηλότατον ἰδανικόν. Καὶ δὲν τὸν ὀνομάσαμε τότε «φανατισμὸς». Δὲν μποροῦμε, ὡστόσο, ἂν σωστὰ κρίνουμε, νὰ παραμερίσουμε τὶς ἀγαθὰς πλευρὰς τοῦ φανατισμοῦ: τὸ πάθος γιὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ πάθος γιὰ τὴν ἔρευνα, τὸ πάθος γιὰ τὴν παιδείαν, τὸ πάθος γιὰ τὴν εἰρήνην, ἀνθρώπινες κορυφώσεις ποὺ δημιούργησαν ἥρωες καὶ μάρτυρες, τὴν πινακοθήκην ποὺ καταυγάζει¹ μὲ τὸ φῶς τῶν προσωποποιήσεων τῆς καὶ δικαιώνει συνάμα τὴν ἀνθρώπινην Ἱστορίαν.

Ἡ συνηθισμένη, ὡστόσο, μορφή τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἀληθινὰ ἀποκρουστικὴ. Ὁ φανατικὸς, σ' ὅλες τὶς ἐποχές, εἶναι στενοκέφαλος καὶ στενόκαρδος. Τὸ ὀπτικόν τοῦ πεδίου εἶναι περιορισμένον καὶ τὸ πείσμα τοῦ ἀκατανίκητον. Ἄγνοεὶ τοὺς συμβιβασμούς, ἀλλ' ἀγνοεὶ καὶ τὶς καλόπιστες κ' εὐγενεῖς παραχωρήσεις. Φρουρὸς συχνὰ ἑνὸς δόγματος ποὺ ὑποστηρίζει τὶς ἐξοχότερες ἀρετὰς, ὅσο προχωρεῖ τὶς χάνει ὁ ἴδιος. Γίνεται ἀπάνθρωπος, ὠμός, σκαιός², ἀποθηριώνεται³, γιὰ νὰ ἐξανθρωπίσει τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ φανατισμὸς δημιουργεῖ καταστάσεις βρασμοῦ. Ἀλλὰ βρασμοῦ ἀπὸ ἐμπάθεια, μίσος, ἀκόμη κ' ἐγκληματικὴ διάθεσις. Ἄς θυμηθοῦμε τὰ ὀλοκαυτώματα κατὰ τὸ Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν. Θηρία καὶ ὄχι ἄνθρωποι τὰ ἐπραγματοποίησαν.

[...]

Ἐπειτα καὶ τοῦτο: ὁ φανατισμὸς εἶναι μιὰ παραγωγικὴ ἐπένδυση τῶν καιροσκοπῶν, τῶν μηχανορράφων καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἀνθρώπινης καλοπιστίας ἢ καὶ ἀφέλειας ἀφέλειας ποὺ φτάνει συχνὰ ἴσαμε τὰ σύνορα τῆς ἡλιθιότητος. Νομίζω, πῶς, ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἐνάρετο φανατισμό, θὰ πρέπει νὰ ἐννοοῦμε τὸ φανατισμὸ τῶν ταπεινῶν ἡρώων τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ὄχι τὸ φανατισμὸ τῶν πληθῶν. Τὰ πλήθη, ὅταν φανατίζονται ἀπὸ τοὺς ἐπιδέξιους σκηνοθέτες τῶν ἱερῶν πολέμων ἢ τῶν «ἐπικῶν» ἐξορμήσεων, εἶναι πάντα ἐτερόφωτα, ἄβουλα καὶ καταστροφικά. [...] Οἱ φανατικοὶ ὅποιας μορφῆς εἶναι οἱ μεγάλοι ἐγκληματίες ποὺ ἔσπειραν τὸν ὄλεθρο ἀπάνω στὴ γῆς καὶ σπύλωσαν ἀνεξίτηλα τὸ νόημα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ὑπόβαθρο τοῦ φανατισμοῦ εἶναι ἡ αὐθεντία. Αὐτὸ σημαίνει πῶς μέσα στὴ συνείδηση τοῦ φανατικοῦ εἶναι ἀνάγκη ἀκόμη καὶ ν' ἀχνογράφεται μιὰ πίστη. Ἦ μιὰ ἀφοσίωση. Φανατικὸς δὲν εἶναι μόνο ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει ἀράγιστα καὶ ἀνεπανόρθωτα. Συνηθέστατα γιὰ μιὰ ὀλόκληρη ζωὴ. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ποὺ ἀφοσιώνεται σ' ἓνα πρόσωπο ἢ σ' ἓνα θεσμὸ ἢ σὲ μιὰ κατάσταση ὄχι ἀπὸ πίστη ἢ, γιὰ νὰ εἴμαστε περισσότερο μέσα στὴν ἀλήθεια, λιγότερο ἀπὸ πίστη καὶ περισσότερο ἀπὸ ἀγάπη. [...] Ὁ φανατικὸς φίλαθλος, ἄς ποῦμε, μπορεῖ καὶ ν' ἀρρωστήσει ἢ καὶ νὰ πεθάνει γιὰ τὴν ὀμάδα του· ὄχι πάντα γιὰτὶ πιστεύει πῶς ἡ ὀμάδα του εἶναι ἡ ἀξιότερη· ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι ἡ ὀμάδα τοῦ τόπου του ἢ καὶ ἡ ὀμάδα τῶν φίλων του ἢ καὶ ἡ ἀρχαία ὀμάδα ἢ δική του ἢ καί, χωρὶς φανερὴ αἰτία, ἀπὸ μιὰ μυστικὴ ἀνεξήγητη ἔλξη. Ἡ ἀγάπη, ὁ θαυμασμὸς, ἡ ἀφοσίωση, ἡ στοργὴ γεννοῦν φανατισμοὺς σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἀδιασάφητους, ἀναβρυσμένους ἀπὸ μυστικὲς πηγές, ποὺ δύσκολα μποροῦν νὰ τοὺς ἐρμηνεύσουν καὶ νὰ τοὺς δικαιολογήσουν οἱ ἀμύητοι. Ἔτσι γίνεται φανερὸ τὸ ποσοστὸ τῆς τύφλωσης ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸ φανατισμὸ καὶ ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς τῶν πλευρῶν του ποὺ εἶναι ἀληθινὰ γόνιμες καὶ ὠφέλιμες. Κ' ἔτσι ἐπίσης γίνεται φανερὸ γιὰτὶ ὁ ἀφανάτιστος ἄνθρωπος εἶναι ἓνας πολύτιμος παράγοντας εὐθυκρισίας, καλῆς

πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης – δηλαδή ο άρμοδιότερος κριτής σε κάθε περίπτωση, ο ιδανικός έλληνοδίκης⁴, μορφή που προκαλεί την εκτίμηση και το σεβασμό.

(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Οι σκληροί καιροί. Η τραγωδία του εικοστού αιώνα*, ένατη έκδοση, Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1993, σσ. 89-92.)

1. *καταυγάζει*: φωτίζει δυνατά, προσδίδει έντονη λάμψη
2. *σκαιός*: τραχύς και σκληρός, προσβλητικός
3. *άποθηριώνεται*: εξαгриώνεται τόσο, ώστε να συμπεριφέρεται σαν θηρίο
4. *έλληνοδίκης*: κριτής αγώνων, μέλος της σχετικής κριτικής επιτροπής

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 70-90 λέξεις το περιεχόμενο του επόμενου αποσπάσματος από το κείμενο: «[...] **ο άφανάτιστος άνθρωπος είναι ένας πολύτιμος παράγοντας ευθυκρισίας, καλής πίστης, νηφαλιότητας και σωφροσύνης [...]**».

Μονάδες 10

B2. «**Η συνηθισμένη, ωστόσο, μορφή του φανατισμού [...] ακόμη κ' εγκληματική διάθεση**». Με ποια συλλογιστική πορεία (παραγωγική-επαγωγική) αναπτύσσεται το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

B3. Να σχηματίσετε πρόταση με καθεμιά από τις επόμενες λέξεις, στο γραμματικό τύπο που αυτές βρίσκονται μέσα στο κείμενο: **καταλυτική, εξανθρωπίσει, μηχανορράφων, ανεξίτηλα, ευθυκρισίας.**

Μονάδες 5

B4. στενόκαρδος, άποθηριώνεται, καιροσκοπόν, έτερόφωτα, έλλανοδίκης: Να σχηματίσετε μια νέα σύνθετη λέξη, που να έχει ως α' συνθετικό της το β' συνθετικό των πιο πάνω λέξεων.

Μονάδες 5

Γ. Με αφορμή τα συχνά κρούσματα βίας που προκαλούνται σε διάφορες περιοχές από αλληλοσυμπλεκόμενους οπαδούς ποδοσφαιρικών ομάδων, το πολιτιστικό κέντρο του Δήμου σας οργανώνει εκδήλωση για τις επιπτώσεις του φανατισμού των ατόμων στην καθημερινότητά τους. Σε μια δεκάλεπτη ομιλία σας, να επισημάνετε τις αρνητικές όψεις του φανατισμού στην κοινωνική ζωή και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπισή τους (500-600 λέξεις).

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ